

1.

Lag

om ändring av förvaltningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till förvaltningslagen (434/2003) ett nytt 8 b kap. som följer:

8 b kap.

Automatiserat avgörande av ärenden

53 e §

Förutsättningar för att avgöra ärenden automatiserat

Detta kapitel innehåller bestämmelser om förutsättningar som utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag ska vara uppfyllda för att en myndighet genom automatisk databehandling, utgående från i förväg fastställda behandlingsregler, ska kunna träffa ett avgörande som avslutar behandlingen av ett ärende utan att avgörandet granskas och godkänns av en fysisk person.

En myndighet kan avgöra ett ärende automatiserat, när det i ärendet inte ingår omständigheter som enligt myndighetens förhandsprövning förutsätter prövning från fall till fall eller när de i ärendet ingående omständigheter som förutsätter prövning från fall till fall har bedömts av en tjänsteman eller någon annan som handlägger ärendet. De ärenden som avgörs automatiserat ska väljas ut och avgöras med iakttagande av behandlingsregler som utarbetats med stöd av tillämplig lag.

Bestämmelser om förutsättningarna för att införa automatiserat avgörande av ärenden och om det förfarande som ska iakttas vid införandet finns i 6 a kap. i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019).

Det är inte möjligt att automatiserat avgöra ett ärende som gäller begäran om omprövning eller motsvarande rättsmedel, förvaltningsklagan eller påförande av en administrativ påföljd av straffkaraktär.

53 f §

Rättsskyddsförutsättning i samband med automatiserat avgörande av ärenden

En förutsättning för automatiserat avgörande av ärenden är att den fysiska person som beslutet avser avgiftsfritt får begära omprövning av avgörandet till alla delar genom en omprövningsbegäran enligt 7 a kap. eller motsvarande rättsmedel, som behandlas hos den myndighet som fattat beslutet eller hos en myndighet som tillsammans med den hör till samma personuppgiftsansvarige.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas dock inte, när en parts yrkande som inte rör någon annan part godkänns genom automatiserat avgörande av ärenden.

53 g §

Meddelande om automatiserat avgörande av ärenden

Utöver vad som föreskrivs i 44 § 1 mom. ska av ett skriftligt förvaltningsbeslut framgå om ärendet har avgjorts automatiserat samt uppgift om var det i 28 d § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen avsedda beslutet om införande finns att tillgå.

Om inget skriftligt förvaltningsbeslut meddelas i ärendet, ska de uppgifter som avses i 1 mom. och information om de uppgifter som ligger till grund för ett automatiserat avgörande meddelas parten på något annat sätt senast när behandlingen av ärendet avslutas.

Kravet i 44 § 1 mom. 4 punkten att namnet på den person som ger ytterligare uppgifter ska anges tillämpas inte i ett ärende som har avgjorts automatiserat.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Automatiserat avgörande av ärenden som tillämpats före ikraftträdandet av denna lag ska bringas i överensstämmelse med 53 f–g § i denna lag inom tolv månader efter lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i 53 e § 4 mom. ska tillämpas inom tolv månader efter lagens ikraftträdande.

2.

Lag

om ändring av lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019) 3 § 1 och 4–5 mom., 26 § 4 mom. 3 punkten och 5 mom. 3 punkten, av dem 3 § 4 mom. sådant det lyder i lag 653/2021, samt *fogas* till lagen en ny 13 a §, till 26 § 4 mom. en ny 4 punkt och till 5 mom. nya 4–5 punkter samt till lagen ett nytt 6 a kap. som följer:

3 §

Lagens tillämpningsområde och begränsningar i det

Denna lag ska tillämpas på informationshantering och på användning av informationssystem, då myndigheter behandlar informationsmaterial, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. Bestämmelserna i 6 a kap. ska tillämpas på utveckling, införande och upprätthållande av en verksamhetsprocess som resulterar i automatiserat avgörande av ärenden (*automatiserad verksamhetsprocess*) enligt 53 e § i förvaltningslagen (434/2003). Vad som i denna lag föreskrivs om myndigheter ska också tillämpas på universitet som avses i universitetslagen (588/2009) och på yrkeshögskolor som avses i yrkeshögskolelagen (932/2014).

Vad som i 4 kap., 22–24 och 25–27 § samt 6 a kap. föreskrivs om informationshanteringsenheter och myndigheter ska tillämpas på privatpersoner, privaträttsliga sammanslutningar och sådana offentligrättsliga samfund som inte är myndigheter till den del dessa sköter offentliga förvaltningsuppgifter. På privatpersoner, privaträttsliga sammanslutningar och sådana offentligrättsliga samfund som inte är myndigheter tillämpas dessutom vad som i 4 och 28 § föreskrivs om informationshanteringsenheter, när de utövar offentlig makt på det sätt som avses i 4 § 2 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller när det särskilt föreskrivs att den lagen ska tillämpas på deras verksamhet. Vidare tillämpas vad som i 19 § 2 mom. samt i 24 a och 24 b § i denna lag föreskrivs om myndigheter på privaträttsliga sammanslutningar och sådana offentligrättsliga samfund som inte är myndigheter när de utövar offentlig makt på det sätt som avses i 4 § 2 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Denna lag ska inte tillämpas på statliga myndigheter i landskapet Åland. Lagens 13 a § och 6 a kap. ska dock tillämpas på myndigheter på Åland när de sköter sådana myndighetsuppgifter som hör till rikets lagstiftningsbehörighet och som innebär automatiserat avgörande av ärenden enligt 53 e § i förvaltningslagen.

13 a §

Information om och beredskap för störningssituationer

En myndighet ska utan dröjsmål informera dem som utnyttjar myndighetens informationsmaterial om sådana störningar i myndighetens informationshantering som utgör ett hinder, eller hotar utgöra ett hinder, för informationsmaterialens tillgänglighet. Myndigheten ska informera om hur länge störningen eller hotet om störning beräknas pågå och, i den mån det är möjligt, om ersättande metoder för utnyttjande av myndighetens informationsmaterial samt när störningen eller hotet om störning upphört.

Bestämmelser om information till allmänheten som myndigheter ska ge om avbrott i de digitala tjänsterna och i andra elektroniska dataöverföringsmetoder finns i 4 § 2 mom. i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019).

En informationshanteringsenhet ska utreda väsentliga risker som hänför sig till behandlingen av informationsmaterial, utnyttjandet av informationssystem och verksamhetens kontinuitet. Informationshanteringsenheten ska utifrån riskbedömningen genom beredskapsplaner och förberedelser för verksamhet i störningssituationer samt genom andra åtgärder se till att behandlingen av informationsmaterial, utnyttjandet av informationssystem och verksamheten fortsätter så störningsfritt som möjligt i störningssituationer under normala förhållanden samt under undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen (1552/2011).

I beredskapslagen föreskrivs om myndigheternas allmänna skyldighet att vidta förberedelser för undantagsförhållanden samt om ordnande av statens informationsförvaltning, databehandling, elektroniska tjänster, telekommunikation och informationssäkerhet under undantagsförhållanden.

26 §

Uppgifter som ska registreras i ärenderegister

I fråga om en handling som upprättats av en myndighet ska registreras åtminstone

3) tidpunkten då handlingen upprättats,

4) tidpunkten då handlingen skickats samt syftet med och sättet att skicka den.

I ärenderegistret ska om ett ärende dessutom registreras åtminstone

3) myndighetens åtgärder och i samband därmed behandlade handlingar i olika skeden,

4) tidpunkten då myndighetens avgörande som avslutade ärendets behandling träffats,

5) vid behov delgivningssättet för de handlingar som myndigheten skickat.

6 a kap.

Informationshantering i samband med utveckling och användning av automatiserade verksamhetsprocesser

28 a §

Väsentlig dokumentering av utvecklingen av en automatiserad verksamhetsprocess

En myndighet ska fastställa uppgiftsfördelningen mellan personer som ansvarar för fullgörandet av skyldigheter som föreskrivs i detta kapitel.

Myndigheten ska säkerställa att de förfaranden och behandlingsregler som ingår i en automatiserad verksamhetsprocess samt förhandsprövningen av dem har dokumenterats tydligt och heltäckande och att dokumentationen hålls uppdaterad. Av myndighetens dokumentering av verksamhetsprocessen ska framgå särskilt följande:

- 1) alla steg i verksamhetsprocessen som inverkar på ärendets avgörande,
- 2) behandlingsreglerna i vart och ett steg av verksamhetsprocessen,
- 3) säkerställande av att de behandlingsregler som anknyter till en part är icke-diskriminerande,
- 4) grunderna för att genomföra partens hörande automatiserat eller för att låta bli att höra parten,
- 5) uppgifter som behövs för att ärendet ska kunna avgöras, uppgiftskällorna och förfarandena för inhämtande av uppgifter,
- 6) verifiering av att de uppgifter som inhämtas för ärendets avgörande är uppdaterade och felfria,
- 7) skapande av motiveringar som hänför sig till ärendets avgörande eller avvikelser från skyldigheten att motivera beslut,
- 8) funktioner som möjliggör kvalitetskontroll av verksamhetsprocessen,
- 9) uppfyllandet av krav på informations säkerhetsåtgärder.

I dokumentationshandlingarna ska myndigheten ange versionsnummer, datum för godkännande och den som godkänt handlingen och vars uppgift det är att granska att handlingens innehåll stämmer överens med kraven i denna eller någon annan lag. Myndigheten ska bevara de godkända handlingarna i minst fem år från ingången av kalenderåret efter det år då den automatiserade verksamhetsprocessen togs ur bruk.

28 b §

Testning för säkerställande av överensstämmelse med kraven och handlingarnas begriplighet

Innan en automatiserad verksamhetsprocess införs eller när de behandlingsregler som hör ihop med en automatiserad verksamhetsprocess ändras ska en myndighet se till att det genom testning säkerställs att de förfaranden och behandlingsregler som ingår i verksamhetsprocessen överensstämmer med kraven och att handlingar som produceras på automatiserad väg för att ges till en part är begripliga. Testningen ska vara planmässig, och lämpliga testningsmetoder och testmaterial ska användas vid den. Testresultaten och åtgärderna för att korrigera upptäckta fel och brister ska dokumenteras.

Myndigheten ska utse en ansvarig person, som ska se till att testningen utförs i enlighet med 1 mom. och att testningen, testresultaten och korrigeringsåtgärderna dokumenteras.

Den person som utför testningen ska använda en specificerad testningsmetod, utföra testningen med specificerat testmaterial och omsorgsfullt dokumentera testningsresultaten.

Myndigheten ska utgående från testningsresultaten konstatera att förfarandena och behandlingsreglerna i verksamhetsprocessen stämmer överens med kraven och att de handlingar som ges till en part är begripliga.

28 c §

Kvalitetskontroll och hantering av felsituationer

En myndighet ska godkänna en plan för kvalitetskontroll av vilken ska framgå kvalitetskontrollens ansvar, hur det ges akt på kvaliteten hos ärenden som avgjorts automatiserat och att avgörandena är innehållsmässigt korrekta, hur upptäckta fel korrigeras och hur risker som anknyter till verksamhetsprocessen hanteras.

Myndigheten ska för kvalitetskontrollen utse en ansvarig person, som ska säkerställa att kvalitetskontrollen genomförs i enlighet med planen för kvalitetskontroll.

Myndigheten ska se till att det i fråga om en automatiserad verksamhetsprocess registreras åtminstone uppgifter som anger enligt vilka behandlingsregler den automatiserade processen har framskridit, vilka informationslager och uppgifter som har utnyttjats i processen samt i vilka etapper en fysisk person har tagit del i verksamhetsprocessen. Uppgifterna ska bevaras i minst fem år från ingången av kalenderåret efter det år då uppgifterna registrerades.

Myndigheten ska utan dröjsmål vidta korrigeringsåtgärder, om det i en automatiserad verksamhetsprocess upptäcks ett fel som kan inverka på ärenden som avgörs genom verksamhetsprocessen. Ett fel som upptäckts

efter att verksamhetsprocessen införts, åtgärder för korrigerings av felet och korrigerings inverkan på myndighetens avgöranden som träffas genom verksamhetsprocessen ska dokumenteras. Särskilda bestämmelser gäller för korrigerings av fel i myndighetens avgöranden.

28 d §

Beslut om införande av en automatiserad verksamhetsprocess

Innan en automatiserad verksamhetsprocess införs ska myndigheten fatta ett beslut (*beslut om införande*), som ska innehålla åtminstone följande uppgifter:

- 1) den verksamhetsprocess som införs,
- 2) den myndighet som svarar för verksamhetsprocessen,
- 3) en motivering där förutsättningarna för införandet och de tillämpade bestämmelserna anges,
- 4) en förteckning över de handlingar som ligger till grund för beslutet om införande,
- 5) det planerade datumet för införande av verksamhetsprocessen och tidpunkten då beslutet fattades,
- 6) den som fattat beslutet och föredraganden,
- 7) myndighetens kontaktuppgifter därifrån ytterligare uppgifter om användningen av den automatiserade verksamhetsprocessen fås.

Beslutet om införande föredras av den som har granskat att de handlingar som ligger till grund för beslutet om införande uppfyller kraven i denna lag.

Beslut om införande ska dessutom fattas i fråga om sådana ändringar av verksamhetsprocessen som förutsätter en bedömning av de i 53 e och 53 f § i förvaltningslagen föreskrivna förutsättningarna.

- 1)

28 e §

Informering om en automatiserad verksamhetsprocess

En myndighet ska offentliggöra ett gällande beslut om införande på sin webbplats i det allmänna datanätet.

Myndigheten ska utgående från dokumenteringen av verksamhetsprocessen och beslutet om införande informera om ärenden som kan avgöras automatiserat, grunderna för att använda den automatiserade verksamhetsprocessen och andra uppgifter som är centrala med avseende på kundens rättigheter. Uppgifterna ska offentliggöras på myndighetens webbplats i det allmänna datanätet.

28 f §

Ändring av behandlingsreglerna för en automatiserad verksamhetsprocess

En myndighet ska se till att de behandlingsregler som används i en automatiserad verksamhetsprocess är skyddade mot obehörig ändring. Uppgifterna om ändring av behandlingsreglerna ska registreras och bevaras i minst fem år från ingången av kalenderåret efter det år då uppgifterna registrerades.

28 g §

Bedömning av beslut om införande

Informationshanteringsnämndens uppgift är att bedöma om det i 28 d § avsedda beslutet om införande och de handlingar som ligger till grund för det stämmer överens med kraven i detta kapitel och med anknytande förfaranden. Myndigheten ska sända beslutet om införande till informationshanteringsnämnden för kännedom inom sju dagar från det att beslutet fattades. Informationshanteringsnämnden beslutar om genomförande i enskilda fall av bedömningar som behövs på grundval av särskilt inlämnade beslut om införande.

Informationshanteringsnämnden har trots sekretessbestämmelserna rätt att kostnadsfritt och utan dröjsmål få nödvändiga uppgifter ur handlingar som ligger till grund för beslutet om införande. Informationshanteringsnämnden kan förrätta inspektion för att klarlägga om de handlingar som ligger till grund för beslutet om införande stämmer överens med kraven samt för att verifiera de till införandet anknyttande förfarandenas lagenlighet.

Om det nödvändigtvis krävs för genomförande av en bedömningsuppgift, har informationshanteringsnämnden rätt att förrätta inspektion i en informationshanteringsenhetens lokaler, med undantag för utrymmen som används för boende av permanent natur. Informationshanteringsenheten och den myndighet som verkar i anslutning till den ska bistå vid förrättandet av inspektionen genom att för inspektören lägga fram de handlingar som behövs. För förrättande av inspektion utser informationshanteringsnämnden inom sekretariatet de personer som ska förrätta inspektionen. Informationshanteringsnämnden kan besluta att bemyndiga en tjänsteman vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata att bistå vid förrättande av inspektionen. En bemyndigad tjänsteman vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata har samma befogenheter som informationshanteringsnämndens inspektör.

Informationshanteringsnämnden kan besluta att uppmärksamgöra myndigheten på väsentliga dokumentationsbrister som den har upptäckt i samband med en bedömningsuppgift. Informationshanteringsnämnden kan också utsätta en tidsfrist inom vilken myndigheten ska meddela vilka åtgärder den har vidtagit med anledning av uppmärksamgörandet.

Vad som föreskrivs i denna paragraf ska inte tillämpas på riksdagens justitieombudsmans och justitiekanslerns i statsrådet verksamhet.

28 h §

Användning av uppgifter i en automatiserad verksamhetsprocess

Vid behov ska en myndighet på grundval av en riskbedömning vidta lämpliga åtgärder för teknisk verifiering av att de uppgifter som utnyttjas vid automatiserat avgörande av ärenden är uppdaterade och felfria.

28 i §

Tjänsteansvar

Offentligt anställda arbetstagare som arbetar hos en myndighet handlar under straffrättsligt tjänsteansvar för tjänstemän när de sköter uppgifter som avses i detta kapitel.

28 j §

Anförtroende av uppgifter åt enskilda

En myndighet får överföra skötseln av en biträdande uppgift med anknytning till testning enligt 28 b § och korrigerings av tekniska fel enligt 28 c § till en privat aktör med tillräckliga tekniska förutsättningar och kunskaper för detta. Den person som sköter dessa uppgifter handlar under straffrättsligt tjänsteansvar för tjänstemän vid skötseln av uppgifterna. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Denna lag träder i kraft den 20 .

En myndighet ska bringa sin verksamhet i överensstämmelse med 13 a § i denna lag inom tolv månader efter lagens ikraftträdande.

Ärendehantering ska ordnas i enlighet med kraven i 26 § 4 mom. 4 punkten och 5 mom. 4–5 punkten inom tolv månader efter lagens ikraftträdande.

En automatiserad verksamhetsprocess som införts före ikraftträdandet av denna lag ska bringas i överensstämmelse med denna lag inom tolv månader efter lagens ikraftträdande.

3.

Lag

om ändring av lagen om tillhandahållande av digitala tjänster

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) en ny 6 a § som följer:

6 a §

Användning av tjänsteautomation vid rådgivning i en digital tjänst

En myndighet kan ge förvaltningskunder råd genom att i digitala tjänster använda tjänsteautomation som grundar sig på utväxlande av meddelanden i realtid mellan en användare och tjänsteautomationen, om

- 1) rådgivningen inte resulterar i ett myndighetsavgörande,
- 2) myndigheten på förhand har säkerställt att datainnehållet i den rådgivning som tillhandahålls genom tjänsteautomation är korrekt,
- 3) myndigheten på förhand har säkerställt att det tjänsteautomationsspråk som används är begripligt,
- 4) användaren kontinuerligt informeras om att han eller hon utbyter meddelanden med en tjänsteautomation,
- 5) användaren medan tjänsteautomationen används ges möjlighet att kontakta en fysisk person vid myndigheten för att fortsätta att utträta ärendet,
- 6) användaren ges möjlighet att spara de meddelanden som utväxlats i den digitala tjänsten,
- 7) myndigheten sparar de utväxlade meddelandena i sitt informationssystem så att ett enskilt utväxlande av meddelanden kan granskas.

Myndigheten ska utgående från de sparade utväxlade meddelandena följa kvaliteten på tjänsteautomationens innehåll och verksamhetens övriga ändamålsenlighet. Myndigheten ska utse en person som ansvarar för uppföljningen och som ska se till att kvalitetskontrollen genomförs.

På säkerställandet av tjänsteautomationens överensstämmelse med kraven tillämpas vad som föreskrivs i 28 b § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Tjänsteautomation som använts före lagens ikraftträdande ska bringas i överensstämmelse med denna lag inom tolv månader efter lagens ikraftträdande.

4.

Lag

om ändring av 13 § i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 13 § i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (1054/2018) ett nytt 2 mom. som följer:

13 §

Automatiserat individuellt beslutsfattande

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. får en behörig myndighet på det sätt som föreskrivs i 8 b kap. i förvaltningslagen avgöra ett förvaltningsärende utgående från enbart automatiserad behandling av personuppgifter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 20

Statsminister

Sanna Marin

Justitieminister Anna-Maja Henriksson